

Hangon lintuaseman toimintakertomus 1990

Pekka Hänninen

Hiljainen kevät...

Aseman toiminta alkoi hitusen kangerrellen, sillä Hangon Vapaasatama esti tringalaisilta pääsyn omalle asemalleen helmikuussa, ja tullin puomi avautui vasta kesäkuun alussa.

Ennen portin sulkeutumista ehdittiin Haliakselle tehdä kaksi päivä-

retkeä. 6.1. vakiolla muutti kolme varpushaukkaa ja paikallisina olivat mm. kulo- ja punakylkirastas sekä riskilä. 7.2. niemessä oli huuhkaja.

Aseman hiiret saivat odotella pitkään seuraavia retkeläisiä. Erinäisten poikkeusjärjestelyjen turvin muutama tringalainen pääsi kuin pääsikin Haliakselle pääsiäiseksi

(12.—16.4.). Sumuisessa säässä havaittiin parhaimmillaan kolme suopöllöä, joista yksi sai myös renkaan.

Kesäkuussa, porttien avauduttua, asemalla oli toimintaa kahdeksana päivänä. Alkukesän mukavimpia havaintoja oli paikallinen kyhmyhaahkakoiras 10.6.

Yhteensä kevätkaudella (1.1.—

Tyttö ja haukka. Siinäpä oiva aihe Gallen-Kallelalle. © Pekka Hänninen

30.6.) havaintopäiviä kertyi 15, joista rengastusta harjoitettiin yhdeksänä. Kevään rengastussaldo oli muhkeat 168, joista pesäpoikasia oli 25. Se siitä keväästä.

Pitkä, pimeä syksy

Asema oli heinä—elokuussa melko ahkerassa käytössä. Heinäkuussa oleilupäiviä kertyi 26 ja elokuussa 15. Myös rengastusta harrastettiin lähes kaikkina päivinä, tosin varsinkin heinäkuussa keskityttiin lähinnä pesäpoikasten ja kahlaajien pyydystämiseen.

Varsinainen syyskausi alkoi 10.9. ja jatkui aina 11:nteen marraskuuta saakka. Tuon välin rengastustoiminta oli aukotonta, mutta muuton tarkkailu melko pätkittäistä — harmillista. Toivottavasti laman syventyessä nuoret harrastajat unohtavat joutavan Finnairin aikataulujen selaimisen ja rientävät Haliaksen bunkkerille laskemaan vakiota.

Parhaiten Haliaksella viihtyivät Pekka Hänninen (62 vrk), Pekka Topp (38 vrk), Minna Kuoppamäki (27 vrk), Jarmo Ruoho (27 vrk), Matti Lehti (26 vrk), Seppo Niirani (23 vrk) ja Petro Pynnönen (15 vrk).

Syksyn rengastussaldo 6491 on Haliaksen neljänneksi huonoin. Rengastuslajeja kertyi 93 ja kaikkiaan lajeja havaittiin syksyn kuluessa 191. Mutta mukavia lajeja näkyi, ja muuttosaralla tehtiin uusia ennätyksiä.

Loppukesän kahlaajia

Kesän aikana asemalle rakennettiin kaksi uutta ”magnum”-tyyppistä katiskaa, jotka ovat kooltaan huomattavasti vanhoja käytössä olleita ottenby-tyyppisiä suurempia. Uudet superkatiskat purivat hyvin, vaikka kahlaajia olikin rannoilla melko vähän ja sirrit olivat lähes kokonaan kateissa. Liroja rengastettiin kesän kuluessa 68, mikä on kirkkaasti kaikkien aikojen ennätys Haliaksella (vuosien 1979—1989 yhteismäärä 174).

Heinäkuun pikkukivoja haviksia olivat 9. päivänä havaittu turkin-kyhky, 13.7. Gåulla oleillut sepelhanhi, 26.7. 7 (a3 + a4) muuttanutta

Kuhankeittäjä oli mukava lisä syksyn rengastuslajistoon. © Pekka Hänninen

harmaahaikaraa ja tietysti 13.7. niemessä pöristellyt mehiläissyöjä. Ristisorsa pesi Tulliniemen tuntumassa, ja pariskunta uitti kahdeksaa poikastaan Gåunlahdella heinäkuun alkupuolella.

Elokuulla oli muutamia muita mukavampia muuttopäiviä. 15.8. ohitti Bunkkerin mm. 65 varpushaukkaa, 9 tuulihaukkaa, 314 keltävästäräkkiä ja 934 metsäkivistä. Seuraavanakin päivänä laskettiin vielä 835 kivistä.

Historiaa päästiin luomaan 3.8., jolloin Jarmo Ruoho rengasti aseman sadannentuhannennen linnun. Päivänsankari oli nuori varpushaukaneito. 14.8. sai aseman väki maata kallioilla selällään ja ihaila aseman ensimmäisen mustahaikaran yli lentoa.

Elokuun lopulla ja syyskuun alussa, parhaaseen hyönteissyöjä- ja varpushaukka-aikaan, oli pieniä katkoja asematoiminnassa eikä mitään huomattavia hyönteissyöjäpäiviä

osunut miehityspäiville. 19.8. oli loppukesän paras rengastuspäivä: saldoksi kertyi 123 lintua, joista 40 oli lehtokerttuja.

Kurkia ja naakkoja

Syyskuun puoliväli oli melko rauhallista lintujen suhteen. 17.9. osui verkkoon neljäs Haliaksella rengastettu kuhankeittäjä. 20.9. havaittu kehrääjä oli melko myöhäinen.

Hurjana hanhiviikonloppuna 22.—24.9. alkoi vasta tapahtua. Kurjilla ja sepelkyhkyillä oli railakasta muuttoa. 23.9. lipui illan suussa 2405 kurkea etelään ja auringonlaskunaikaan oli parhaimmillaan 8 auraa yhtäaikaan näkösellä läntisellä taivaalla! Päivän loppusumma lie nee Tringan alueen syysennätys (vrt. Tennilä, Tringa 3/85)! Sepelkyhkyjä laskettiin samaisena päivänä 8950 ja määrittämättömiä kyyhkyjä 2600.

Lisäksi muutti 11 harmaahaikaraa ja varsin hullunkurinen sekaparvi, jossa oli yhteen lyöttäytyneinä 2 haikaraa, 4 *Anser*-hanhea ja 25 kurkea.

Itse hanhia muutti 22.9. yhteensä 278, joista tundrahanhia 43, 23.9. 4370, joista tundrahanhia 54 ja metsähanhia 560, ja 24.9. ynnättiin 189 hanhea. Halias jäi hieman sivuun hanhiryntäyksestä.

Syksyn ensimmäiset muuttohaukat havaittiin samana viikonloppuna (22.9. 1m ja 23.9. 1m). Yhteensä perejä havaittiin 4, loput 5.10. ja 6.10. suhkimassa etelään.

Muita petoja näkyi melko niukasti. Merikotkia havaittiin syksyn kuluessa 14, maakotkia 2 (molemmat 2.10.) ja varpushaukkoja 1224. Varpushaukan rengastussaldo jäi 201 yksilöön, joka on hieman alhaisempi määrä, kuin aikaisempina vuosina on totuttu.

Naakalla oli mukavaa muuttoa muutamana päivänä. 1.10. matkasi 889 naakkaa lounaaseen ja 11.10. 400. Molemmat päivät rikkoivat kirkkaasti aiemmat päiväennätykset Uudeltamaalta (Tennilä, Tringa 3/85). Edellinen ennätys on vuodelta 1973 (380m) ja mistäpä muualta kuin Tulliniemestä.

Vihervarpusen huippu osui myös samoihin aikoihin. 21.9. muutti 6679 spinaria. Välille 18.9.—5.10. osui viisi 1000—2000 spinarin päivää. Kaiken kaikkiaan peippolintujen liikehdintä oli melko vaisua.

Kangaskiurut vain vähenevät. Syksyn havaittujen lintujen määrä jäi muutamaa edellisvuotta pienemmäksi, 54:ään. 80-luvun alussahan Haliaksella havaittiin muutamia satoja kangaskiuruja joka syksy (mm. 1984 366). Alamäki alkoi 1985. Lieneekö syy sitten stajjaripula. Huippu oli 26.9., jolloin havaittiin 12 muuttavaa lullulaa.

Kulorastaita pyöri syyskuun lopulla ja lokakuun alussa niemessä 10—20 lintua paikallisena ja päivittäin muutti jokunen kymmen. Paras päivä oli 1.10.: silloin matkasi 78 viskiä Lännen mistelinoksille keikkumaan.

Idän pienet vihreät seurailevat usein tiaisten perässä niemeen. Niin nytkin. Ensimmäinen kirjosiipi-uunilintu rengastettiin 6.10 ja seuraava 12.10. Hippiäisuunilintu päätyi verkkoon 14.10. Syksyn megatapahuma oli etelänsatakielen löytyminen aseman pihaverkosta 8.10. Lintu viihtyi asemalla hyvin, ja sitä sai

Etelänsatakieli kruunasi muutaman helsinkiläispojan viikonloppuretken. Muita mukavia viikonloppun lintuja olivat mm. ino, turturikyyhky, 4 pähkinänakkelia, muuttohaukka jne. © Pekka Hänninen

Pro ja Asemanhoitaja. © Pekka Hänninen

hätistellä jaloista aina 21.10. saakka.

Ensimmäiset tilhet havaittiin 15.9., mutta kunnan liikehdintää saatiin odotella lokakuulle: 1.10. 886m ja 300p, 8.10. 3421m ja 30p, 9.10. 1036m ja 200p, 10.10. 1367m, 17.10. 818m ja 19.10. 1008m ja 100p. Asematoiminta joutui hieman uuteen valoon hankolaisissa sekataraliikkeissä aseman henkilökunnan tiedustellessa joulukuusenkoris-teita jo lokakuulla. No, pienet punaiset pallurat pihapuussa purivat hyvin, ja tilhiä rengastettiin 72.

Viherpeippo kuuluu Haliaksella loppusyksyn lajistoon, ja aseman takapihan lintulauta houkuttelee niitä hyvin. Yhteensä pihaverkkoihin jäi 372 kloorista, joista 50 rengastettiin niinkin myöhään kuin 24.11. Muutonhuippu oli 20.10., jolloin 2711

lintua matkasi tiheinä parvina merelle. Päiväsumma on Haliaksen ja koko Suomen uusi ennätys. Urpiaisia oli vähän liikkeellä (16.10. 188m), ja tundraurpiaisia löytyi vain kaksi, toinen sai myös renkaan.

Vesilintumuuton paras päivä oli 25.10. ja bunkkerilta laskettiin 23000 vesiäistä. 1.11. oli 10000 vesiäistä paikallisena ja 11.11. 8000 paikallista ja 2000 muuttavaa. Haahkoja lillui merellä heinäkuusta syyskuun lopulle parhaimmillaan parituhatta, ja lapasotkia oleili aseman tuntumassa 15.10.—27.10. 10—25 yksilön parvi. Silkkiuikun huippu oli 29.9. (8p), sinisorsan 8.11. (105p), haapanan 18.9. (60m, 15p) ja 4.10. (52m) ja isokoskelon 21.10. (108m). Mitään valtavaa sisälähtien tyhjennystä ei päästy näkemään, sillä ilmat pysyivät melko

lämpiminä ja sisälahdet auki havainnointijakson loppuun saakka.

Seppo Niiranen laski urheasti lokkimuuttoa kamalassa säässä lokakuun lopulla — liekö innoitteena ollut upouusi kaukoputki. Paras päivä oli 23.10., jolloin matkasi yhteensä 2956 lokkia. Näistä kalalokkeja 545, naurulokkeja 41 ja pieniä laruksia 210. Suuri osa lokeista matkasi kaukana merellä, eikä niitä pystytty määrittämään edes uudella kaukoputkella.

Loppusyksyn piristeitä olivat koskikara, joka havaittiin peräti kahdesti: 24.10. muutti kara korkealla taivaalla länteen ja 24.11. havaittiin toinen, 3.11. paikallinen härkälintu ja neljä muuttavaa silkkiuikua, 8.11. havaittu mustapääkerttu ja 23.—24.11. paikallisena palloillut sinisuohaukka.

Kloorikset komistavat Haliaksen päiviä loppusyksyllä. © Pekka Hänninen

Vaisuhkoa vaellusta

Halias jäi hieman paitsioon heinäkuun käpytikkavaelluksesta, ainakin Säppiin verrattuna. Yhteensä koko syyskautena havaittiin 233 käppäriä, joista 63 rengastettiin. Rengastussaldo on Haliaksen tähänastisista paras; toiseksi paras käpytikkavuosi oli 1981: silloin rengastettiin 52 lintua, mutta tuolloin ei ollut vielä käytössä petoverkkoja. Maininnan arvoinen on tikka, joka pultattiin haliaksella 29.7. ja päätyi Säpissä verkkoihin kolmea päivää myöhemmin.

Pikkutikan liikkuminen oli vaisuhkoa, tosin vilkkaampaa kuin kolmena edellisenä syksynä. Rengas-

tuksia kertyi koko syyskaudelta 12, ja yhteensä tikkoja havaittiin 48. Haliaksen huippuvuotena 1986 rengastettiin 117 pikkutikkaa!

Palokärkiä osui niemeen kohtalaisesti: syksyn rengastussaldo 8 on kolmanneksi paras (1987 12r ja 1988 10r). Yhteensä 29,7—10.11. havaittiin 41 palohullua. Pohjantikkoja vaelsi niemeen kolme 30.9.—7.10. ja kaikki rengastettiin.

Kirjosiipikäpylintuja alkoi näkyä jo heinäkuussa, ja liikehdintä jatkui loka—marraskuulle saakka. Parhaat päivät olivat 15.8. 24:n, 17.8. 15:n, 15.9. 15:n ja 23.9. 31:n yksilön voimin. Yhteensä kirjosiipikäpylintuja havaittiin 165.

Syksyn kaksi ensimmäistä pähki-

nähakia pyörähti katsomaan merta 2.8. Yhteensä hakkihavaintoja kertyi 46 (6r). linnut olivat ilmeisesti omaa pesivää kantaamme. Närhillä oli hakkia hieman parempi menovire. 21.9.—14.10. havaittiin 159 närhettä, joista 8 päätti myös ottaa pinnan rengastajan nenästä. Parhaana närhipäivänä 29.9. muutti 75 lintua. 37 harakkaakin kävi Tulliniemessä syksyn aikana.

Tiaisista tali- ja sinitiaisella oli kohtalainen vaellus, sinitiaisella itse asiassa melko hyvä. Tintit alkoivat antaa itsestään merkkejä syyskuun lopulla, ja 29.9. oli syksyn toiseksi paras tiaispäivä. Tuolloin talitaisia muutti 814 ja 55 rengastettiin ja sinitaisia matkasi puolestaan 320 ja

Syksyn kuluessa Haliaksella rengastettiin muutamia hailakoita nuoria sinitaisia. Pigmenttihäiriöt johtuvat puutteellisesta poikasvaiheen ravinnosta. © Pekka Hänninen

97 rengastettiin.

Seuraavaa rysäystä saatiin odotella 11:teen lokakuuta saakka. Sini-tiaisia rengastettiin 260, joka on Haliaksen yhden päivän ennätys, ja talitiaisia 263. Yhteissaldo rengastusten osalta oli 542, joka on 7. paras aseman historiassa. Päivän muutossumma jäi arvailujen varaan, sillä paikalla olleet kaksi rengastajaa ja yksi pikkuapuri olivat hitusen kii-reisiä verkoilla. Päivän muutossum-miksi arvioitiin vajaat 10000 tiaista ja seassa matkasi mm. nelisen sataa naakkaa ja kolmen pähkinänakkelin parvi.

Vielä parille seuraavallekin päi-välle riitti jonkin verran tiaisia, mut-ta sitten niiden meno alkoi hiipua. Nakkeleita havaittiin syksyn kulues-sa (28.9.—23.10.) yhteensä 16, jois-ta kolme sai renkaan. Nakkelit oli-vat rotua *asiatica*.

Pyrstötiaiset lähtevät liikkeelle myöhemmin kuin varsinaiset tiaiset. Ensimmäiset siimahännät havaittiin 7.10., mutta seuraavia saatiin odot-

taa aina lokakuun 19:nteen saakka. Tämän jälkeen pyrstötiainen oli lä-hes päivittäinen aina toimikauden loppuun 11:nteen marraskuuta asti. Huippupäiviä olivat 21.10. (52p ja 28m), 26.10. (30p ja 53m) ja 4.11. (18p ja 53m). Yhteensä siittiöitä ha-vaittiin 521, joista 281 rengastettiin. Rengastusmäärä sijoittuu Haliaksen keskiarvon alapuolelle, tosin kaikki-na vuosinahan pyrstötiaisia ei edes havaita.

Pöllöt eivät järjestäneet mitään syksyn 1989 veroista yöspektaakke-lia. Helmipöllöjä rengastettiin 65, mikä tulos sijoittuu puoliväliin Haliaksen kaksitoistavuotisessa histo-riassa. Ensimmäinen helmari havait-tiin 12.9. ja viimeinen 7.11.

Sarvipöllöllä oli melko vaisua lii-kehdintää, tupsupäitä havaittiin 15, joista 11 rengastettiin. Suopöllöjä rengastettiin kaksi. Hiiripöllö ha-vaittiin 28.9. ja lehtopöllö toikkaroi verkkoon 10.11. Nuoret huuhkajat kiertelevät usein saaristossa, Halias-ta kävi katsastamassa kolme buboa.

Varpuspöllö liikkuu muihin pöl-löihin verrattuna hieman omia rato-jaan, pikkupöllöjä havaittiin muka-vat 11, ja kaikki saivat renkaan koi-peensa. Syksy oli kolmanneksi pa-ras varpuspöllösyksy Haliaksella, vaikka huippuvuosina 1979 ja 1986 saatiinkin molempina miltei kolmin-kertainen määrä glaudeja.

Kiitokset

Hangon lintuasema kiittää Suomen kulttuurirahastoa, jonka apurahan turvin voitiin maksaa päivärahaa vastaavalle rengastajalle ja havain-noijalle. Asema kiittää myös muita tukijoita ja lahjoittajia sekä tietenkin asemalla toimineita miehittäjiä.

Tue Hangon lintuaseman toimintaa. Maksa asemamaksu (30 mk) tai tee lahjoitus aseman pankkitilille KOP Helsinki—Eira 101440-11902.

Hangon lintuasemalla vuonna 1990 rengastetut linnut.

Laji	Kevät	Syksy	Yhteensä	Laji	Kevät	Syksy	Yhteensä	Laji	Kevät	Syksy	Yhteensä
ACCGEN		11	11	PICTRI		3	3	PHYLUS	15	452	467
ACCNIS	2	201	203	HIRRUS		7	7	REGREG	20	617	637
FALTIN		1	1	ANTRRI		9	9	MUSSTR		20	20
FALCOL	1			ANTPRA		1	1	FICHYP	3	64	67
TETRIX		1	1	MOTALB		11	11	AEGCAU		281	281
HAEOST		11	11	BOMGAR		72	72	PARMON		15	15
CHAHIA		1	1	TROTRO	2	42	44	PARCRI	2	2	4
VANVAN		1	1	PRUMOD	1	45	46	PARATE		181	181
CALALP		9	9	ERIRUB	33	248	281	PARCAE	18	1 161	1 179
LIMFAL		1	1	LUSLUS	1	11	12	PARMAJ	9	1 117	1 126
PHIPUG		9	9	LUSMEG		1	1	SITEUR		6	6
GALGAL		1	1	PHOPHO		30	30	CERFAM		12	12
SCORUS	2	3	5	SAXRUB		8	8	ORIORI		1	1
TRIERY		1	1	OENOEN		12	12	LANCOL		12	12
TRITOT		4	4	TURMER	1	20	21	GARGLA		8	8
TRINEB		7	7	TURPIL	2	43	45	NUCCAR		6	6
TRIGLA		68	68	TURPHI	3	33	36	CORNIX		1	1
ACTHYP		7	7	TURILI	2	12	14	STUVUL	1	26	27
AREINT		4	4	TURVIS		3	3	FRICOE	12	66	78
LARRID		9	9	ACRSCH		6	6	FRIMON	2	5	7
LARCAN	3	2	5	ACRDUM		1	1	CARCHL		372	372
COLPAL		12	12	ACRRIS		3	3	CARSPI	4	276	280
CUCCAN		1	1	ACRSCI		1	1	CARMEA		175	175
GLAPAS		8	8	HIPICT		23	23	CARHOR		1	1
STRALU		1	1	SYLCUR	8	108	116	LOXLEU		1	1
ASIOTU	1	11	12	SYLCOM	4	41	45	LOXCUR		1	1
ASIFLA	1	2	3	SYLBOR	4	111	115	CARERY		4	4
AEGFUN		65	65	SYLATR	1	26	27	PYRPPYR		76	76
JYNTOR	9	5	14	PHYPRO		1	1	EMBCIT		3	3
DRYMAR		8	8	PHYINO		2	2	EMBSCH		1	1
DENMAJ		63	63	PHYSIB		25	25	Yhteensä	168	6 491	6 659
DENMIN		12	12	PHYCOL	1	28	29	Lajeja	30	93	94